

Dogmatska pozadina

Katoličke Akcije

MOŽDA će naslov i predmet ovih redaka neke od naših cijenjenih čitatelja iznenaditi, možda će nekima izazvati i nepovjerljivi smiješak na sabrane usne.

— Čemu povezivati Kat. Akciju s teologijom, čemu tražati za njenim dogmatskim osnovicama i izvorima, kratko: čemu jedno praktično i isključivo organizacijsko pitanje teretiti teorijskom spekulacijom?

Da li je Kat. Akcija uistinu s a m o pitanje organizacije, pa bilo i vrhovne organizacije svih katoličkih skupina jednoga naroda? Jest, ona je i t o, ali n e s a m o t o.¹ Ona jest

---

¹ O organizacijskoj strani KA bilo je govora u prošleme članku (por. *Život*, br. 1, 1935, str. 1—30.). — Tim, što danas govorimo isključivo o dogmatskoj pozadini KA, nipošto ne slijedi, da njenu organizacijsku stranu smatramo manje važnom ili pače sporednom. Nasuprot: obje su strane za KA tako *bitne*, da bez njihove povezanosti Kat. Akcije uopće *nema*. Ističemo to odmah na početku članka, da ne bude povoda nikakovoj pometnji, i da upozorimo na dvije dosta raširene sklonosti, koje su — doklegod se nalaze u međusobnoj isključivosti — nesuglasne s pravo shvaćenom KA.

Jedni naime neprestano stavljaju naglasak na *Katoličku*, a drugi na — *Akciju*. Prema tome prvi gotovo isključivo ističu molitvu, sabranost, osobni nutarnji život; dok drugi bez prekida traže samo vanjsku djelatnost, govore o radu, gone sebe i druge na rad, a taj se rad nerijetko iz sredene zaposlenosti pretvori u uzrujano komešanje.

Jedni i drugi, doklegod ostaju na svome isključivome stanovištu, *ne ostvaruju KA*. — Prvi mogu da se možda uzorno razvijaju u osobnome duhovnom životu, da se u njemu dovinu i do neobične svetosti, no njihova će svetost biti svetost kontemplativnih redova, a ne svetost KA. Za *Katoličku* je naime *Akciju* djelotvorni apostolat sastavni dio duhovnoga života, a duhovni život sastavni dio djelotvornoga apostolata; duša se u apostolatu i *po* apostolatu posvećuje, a svojim dubokim nutarnjim životom svoj izvanji apostolat čini svrhunaravno plodnim. — Drugi mogu da se osposobe za savršene poslenike, pučke govornike, propagandiste, za tehnički dotjerane organizatore, no tim samim, oni još uvijek ostaju izvan dohvata prave KA. — KA, da bude ono, što jest i što treba da bude, mora nužno da spoji oba elementa: katolicizam, osobno proživljavano kršćanstvo — i akciju, apostolat. — Katolicizam se i tu opet pokazuje kao povezivanje oprečnosti. No oprečnosti samo na oko, jer je ispravno shvaćeni i duboki nutarnji život najbolje jamstvo i najsnažniji potikač za apo-

i mora da prije svega i nada sve bude pokret,² strujanje, koje u život prenosi sve bogate vrijednosti kršćanstva, svu divnu sadržinu svrhunaravi, i tim samim postane najboljim dokazom, najsnažnijom apologijom i najprodornijim apostolatom.

I jer je KA pokret, životno strujanje, stoga je za nju od presudne važnosti životno počelo, koje sve snabdijeva novim sokom, koje sve upravlja; stoga je za nju glavno pitanje Duh, koji sve oživljuje i sve nadahnjuje. Zato prije svega treba crpsti na tome vrelu, odakle ključa životna snaga, odakle huji Duh, taj nepomirljivi neprijatelj svake ukočene navike, svake beskrvne mlohavosti... Taj životni izvor KA jest svrhunaravna stvarnost, kako je izrazuju katoličke vjerske istine, naročito one, koje su u neposrednijoj povezanosti s KA. I tu eto bogoslovija ulazi u KA, postaje njenim sastavnim i prijeko potrebnim dijelom, tako potrebnim, da bez nje ostaje samo kora, pročelje, okviri, prazni okviri, da se i opet još jednom zapane u formalizam, ostvari katoličko uzrujavanje, no ostane daleko, jako daleko od prave KA.

Pravo naime govoreći KA i nema druge svrhe, nego da u našem opet u poganstvo bačenom svijetu oživotvori teologiju, kršćanske dogme. KA polazi od teologije, da se k njoj ponovno vrati. Ona započinje s temeljnom i središnjom kršćanskom istinom o našem usađivanju u Krista, s poslanjem, što nam ga povjerava sakramenat sv. potvrde, da završi kod što savršenijega ostvarenja Kristova kraljevstva na zemlji, kod potpunoga rasta tajinstvenoga tijela Kristova. Ona mora da svim silama uznastoji, kako da ukloni onaj čudni i jadni razdor, koji već nekoliko stoljeća razdvaja teologiju, kršćansku istinu od ljudskoga života, od njegovih bilo zasebnih bilo javnih oblika.

Bogu hvala, danas već pomalo dolaze na optuženičku klupu ona vremena, koja su teologiju skinula s njena prijestolja kraljice znanosti, te je naduto bacila u carstvo apstraktnih i savršeno nekorisnih zanimanja. Teologija uz pomoć Duha — qui spirat ubi vult — dolazi do svojih starih prava. Ona već teče i to nerijetko širokim rukavom u literaturi, umjetnosti, filozofiji, sociologiji.³

---

stolat, a pravo shvaćeni apostolat snažno poticalo i krepka hrana za duhovni život, povjerljivi život s Bogom i za Boga.

² Suvišno je i spominjati, da riječ uzimamo u etimologijskom smislu, a ne u tehničkom, što ga je dobila u organizacijskom životu raznih kat. zemalja.

³ Značajno je na pr., da u velikim svjetskim književnostima prvenstveno mjesto zauzimalju izrazito kat. pisci kao Papini, Belloc, Chesterton, Claudel, da ne spominjemo mnoštva drugih, pa naročito Mauriac, koji je svojom majstorski dotjeranom analizom jedan od prvaka svjetskoga romana, možda najveći živi romanopisaca. Vidi osobito dva njegova posljednja remek-djela psihološke produbljenosti i iskrenosti: *Le noeud des Vipères* i *La fin de la nuit*. — Zanimljive i plodne putove načinje i Kühnelov pokušaj: *Jesuiten, Spiesser und Bolschewiken* (Pustet, Verlag), jer držimo, da djelo nije dovoljno izgra-

Ona treba da uđe u čitav život, da se u njem udomi, utjelovi, i to ne samo kao propovijedana nauka, nego nada sve kao proživljavana istina, proživljavana u svoj svojoj punini, u svojoj božanskoj veličini. Jer je dakle glavna svrha KA baš to utjelovljenje kršćanske istine u svakodnevnom životu čovječanstva, to KA ima i te kakove veze i dodira s bogoslovijom, s kat. dogmom.

Stoga je sasvim razumljivo i prirodno, da se razvitkom KA počela sve više proučavati i njena dogmatska pozadina. Tako gotovo u isto vrijeme iziđe dvije ozbiljne radnje o teološkim osnovicama KA: Will Jos. S. J.: *Die Katholische Aktion, Biblische und dogmatische Grundlagen*⁴ i Rudolf Graber, *Die dogmatischen Grundlagen der Katholischen Aktion*.⁵ Prvi se odlikuje obilnijim pozitivnim materijalom, drugi snažnijom spekulativnom sintezom. Prije njih je o. Dabin S. J. našeo teološki problem u svome *L'Apostolat laïque*⁶ Dogmatska je strana KA naročito istaknuta u poglavlju *Le mystère de l'Eglise et l'A. C.*⁷ Pisac međutim sprema svestraniji pogled u stvar u opsežnom djelu o »lajčkom svećenstvu«. — Msgr. Luigi Civardi u svome *Manuale di Azione cattolica*⁸ kratko napominje teološke momente, ali ih ne razvija.⁹ Sažeti uvid u pitanje daje i Emil Scheller u svom opsežnom djelu *Das Priestertum Christi*,¹⁰ osobito u zaključnom odsjeku *Das geistige Priestertum aller Christgläubigen*.¹¹

deno; auktor je trebao više obraditi i psihološku, intimnu stranu djela, i grandiozne slike i poglede u prošlost i budućnost, koje samo tu i tamo nabacuje.

U suvremenoj filozofiji možda je najznačajnije ono nastojanje oko što uže sinteze između teologije i filozofije, koje je zadnjih godina izbilo osobito prilikom diskusije o problemu »kršćanske filozofije«. Osim Gilsonovih, Maritainovih (*De la Philosophie chrétienne*, Desclée), Blondelovih (*Le problème de la Philosophie catholique*), Wustovih i drugih studija, problem je dobro sažet i izražen u zaključnom izdanju filozofske sedmice u Juvysi-u: *Le problème de la philosophie chrétienne*, (Editions Cerf, Seine et Oise). — Na sociološkom polju osim tolikih drugih (Hauriou, Le Foure, Muller, Grundlach . . .) privlačiva je pojava i brazilškoga filozofa-socijologa Tristana d'Athayde. Por. na pr. njegove *Fragments de sociologie chrétienne*, (Desclée de Brouwer, Paris).

Ne možemo završiti te bilješke — koja bi trebala da se protegne u posebni svezak, da bude bar donekle potpuna, a da ne spomenemo, da je prema nekim vijestima na početku mjeseca svibnja o. g. kršten i formalno primljen u kat. Crkvu francuski filozof Henry Bergson. Tako je konačno i jedna od najbistrijih inteligencija dvadesetoga stoljeća, nakon dugoga i iskrenoga traženja — od židovstva, kroz sav labirint prirodnih znanosti i filozofskih sistema — našla potpuno svijetlo u krilu Crkve, tog nastavka utjelovljene Riječi. Njegovo posljednje djelo *Les deux sources de la morale et de la religion* dalo je već mnogo toga naslućivati. No to je tako značajan događaj, da će se *Život* na nj možda kojom skorom zgodom još zasebice osvrnuti.

⁴ München, 1932.   ⁵ Augsburg, 1932.   ⁶ Bloud & Gay, Paris, 1931.

⁷ Str. 201—228.   ⁸ Artigianelli di Pavia.

⁹ Por. Odlomak: Apostolato doveroso, str. 80—94.

¹⁰ Schöningh, Paderborn, 1934.   ¹¹ Str. 412 sqq.

Dragocijenu građu barem za pojedine dijelove pripraviše već ranije detaljni radovi nekih pisaca. Tako je na pr. Umberg S. J. s mnogo novih strana osvijetlio sakramenat sv. potvrde.¹² *Die Weihe zum Laienapostolat, Pfingstgedanken*.¹³ Važni problem sakramentalnoga karaktera obradili su sa spekulativne strane L. Farine, *Der sakramentale Charakter*,¹⁴ a s pozitivne strane F. Brommer, *Die Lehre vom sakramentalen Charakter in der Skolastik*.¹⁵ Jaku sintetičku studiju o sakramentima i njihovu odnošaju prema Kristovu svećeništvu izdao je benediktovski opat Dom Durst: *De characteribus sacramentalibus u Xenia Tomistica*.¹⁶ No time nije dogmatska pozadina KA nipošto iscrpljena. Kao što se organizacijska strana KA nalazi istom u svom bujnom no početnom razvitku, tako i teologiju KA čeka još široko i veličanstveno polje rada.

Jedna je središnja misao, jedna stožerna stvarnost kršćanstva, jedna njegova zadnja osnovica: Krist Isus, ali potpuni Krist, t. j. historijska osoba utjelovljenoga Boga iz Nazareta zajedno s njegovim nastavkom i produškom — pleroma — u vremenu i prostoru — s Crkvom, koja sjedinjena s Njim, svojom Glavom, i nadahnjivana Njegovim Duhom, svojom dušom, sačinjava božansko-čovječansku stvarnost, središnju stvarnost sveukupne povijesti: Mističkoga Krista. Kao što je ta stvarnost ontologijski stožer kršćanstva, tako ona ima da bude i svijesnim središtem svake kršćanske bilo doktrinalne bilo životnopraktične sinteze.¹⁷ Stoga

¹² Por.: *Der moderne Katholik und die Firmgnade*, (Stimmen aus Maria Laach, 1911., str. 525—534.).

¹³ *Stimmen der Zeit*, 1929, str. 81 sqq.

¹⁴ *Straßburger Theologischen Studien*, svez. VI., 1904.

¹⁵ *Forschungen zur christlichen Litteratur- und Dogmengeschichte*, svez. VIII, Schönningh, Paderborn, 1908.

¹⁶ *Pontif. Collegium Angelicum*, 1925, str. 541—581.

¹⁷ Potreba se takove sinteze sve više osjeća, i hvala djelovanju Duha, sve češći bivaju pokušaji da se ostvari teorijski i praktički. Suvremena teologija izdala je već cio niz dubokih radnja o Mističkom Tijelu Kristovu, i to je možda jedna od njenih najbogatijih strana, kojim se može da podiči i pred svetom znanošću prošlih stoljeća. Da se ne zadržavamo kod klasičnoga Prat-ovog rada *La Théologie de St. Paul* (Beauchesne, Paris, 1933. već 18. izdanje), evo samo par novijih djela, koja se izričito bave problemom. Anger J., *La doctrine du Corps Mystique de Jésus-Christ d'après les principes de la théologie de St. Thomas*, (Paris, 1929.); prvorazredno je djelo E. Merscha S. J., *Le Corps Mystique du Christ, Etudes de théologie historique*, (2. sv., Louvain, Lessianum, 1933.), ono prati tu središnju nauku kršćanstva kroz cijeli život Crkve od evanđeoskih stranica do definicija vatikanskoga koncila i publikacija naših dana; god. 1933. obrađuje istu temu u Njemačkoj C. Feckes, *Das Mysterium der Kirche* (Schönningh, Paderborn). Jürgensmeier dolazi na naročito sretnu misao, da sve asketsko nastojanje svede na to središnje počelo; velimo naročito sretnu misao, jer je asketsko nastojanje posebno izloženo da se izgubi u pojedinosti-

se i KA, ako želi da nađe samu sebe, da dođe do svoga zadnjega izvora, odakle se u nju pretače božanski sok, mora prije svega da nadvije nad tajinstveno tijelo Kristovo i razabere, koje joj mjesto Providnost u tom organizmu dodijeljuje.¹⁸

Budući da Crkva nastavlja Krista, to ćemo u njoj naći sve bitne elemente Kristova života na zemlji. U Kristu možemo lučiti trostruku djelatnost: čisto božansku, kao što je Providnost, kojom On kao Vječna Riječ i iza utjelovljenja nastavlja upravljati svijetom; čisto ljudsku, njegov tesarski rad te kasnije učiteljvanje po Palestini; i bogočovječji, kao što su njegova čudesa. Razumije se, da se ta trostruka djelatnost međusobom nepošto ne razlikuje u svome osnovnome počelu, koje je

ma, zaveze u nepotrebne i nerijetko štetne zamršenosti, a smetne s uma velike središnje istine, i na taj način mnoge duše same sebe osuđuju na mnoga postajkivanja i mnoge neplodnosti. Za sličnim ciljem ide i Ernest Mura u svome *Le Corps Mystique du Christ, sa nature et sa vie divine d'après St. Paul et la théologie. Synthèse de théologie dogmatique, ascétique et mystique* (Blot-Paris 1934, 2. sv.); po našem sudu inače vrijednom djelu nedostaje dovoljno jedinstvenosti u sintezi, koju predlaže. Tako bi prema auktoru Mističko Tijelo Kristovo imalo više principa svojega jedinstva, što nepotrebno zamršuje stvar, a malo odgovara dogmatskim zahtjevima, kad se ide do dna. — I Mura (por. nav. dj. 2. sv. str. 446.) i Mersch predlažu vrlo plodnu misao, da se teologija kao znanost reorganizuje i rasporedi oko te središnje stvarnosti Mističkoga Krista; por. Mersch, *Le Christ Mystique, Centre de la théologie comme science, (Nouvelle Revue Théologique, Mai, 1934, str. 449—475)*. — Za sada još čedno nastojanje u tom smjeru opaža se i u moralnoj teologiji. Zanimljive poglede u tom smjeru otvara Rolland u svojoj studiji *La Morale et Méthaphysique*, (Vanelsche, Paris, 1932; por. str. 24. ss). — Kanonik Glorieux stavlja nauku o Mističkom Tijelu u središte organizacijske djelatnosti. Vidi njegov *Corps Mystique et Apostolat*, (Paris, JOC, 1934.). Djelo je priređeno za mlade radnike i njihove duhovnike. — Sve su to vanredno utješne pojave, koje mnogo obećaju. Tako s jedne strane kat. nauka ne će praviti utiska skupa mnogih no različitih formula, nego životne istine personificirane u vječno živoj osobi Mističkoga Krista, a s druge strane i kršćanski se život ne će pričinjati kao slijed odijeljenih i nesuvislih vjerskih čina, nego će on — i u osobnoj svijesti i vanjskom svojom slikom — biti onim, što u svojoj najdubljoj biti i jest: individualno i kolektivno proživljavanje Krista, individualno i kolektivno formiranje Mističkoga Krista, da po Njemu Bog bude sve u svemu. Tako će Pavlova izreka *moj je život Krist, ne živim više ja, nego Krist u meni*, i za nas dobiti svoj duboki smisao, t. j. postati *sadržajem* i našega života.

¹⁸ Čini se da neki auktori ne paze dovoljno na to strogo i duboko jedinstvo, kad je riječ o dogmatskoj pozadini KA, pa pišu kao da su tri zasebna dogmatska temelja KA: »lajčko svećeništvo«, sakramenat potvrde i Mističko Tijelo Kristovo, dok je sve troje — kako ćemo vidjeti — samo odsjev jedne te iste stvarnosti, bolje prvo dvoje prirodni nastavak i zaključak trećega. Toj sklonosti donekle podliježe i Will u navednom djelu, a i kod Grabera bi unutarnje jedinstvo moglo biti jače izraženo.

strogo jedno i jedinstveno, jer je samo jedna osoba u Kristu, osoba Riječi, i stoga je sva djelatnost konačno njena djelatnost.

Ista ćemo tri elementa naći i u mističkom nastavku Kristovu — Crkvi. Čisto b o ž a n s k u stranu u Crkvi sačinjava posvetna milost i njena pratilica djelatna milost. Po ovoj Duh Sveti, što ga Krist neprestano šalje, obrađuje duše, a po onoj razlijeva Božju ljubav u srcima, čini čovječanske duše dionicima Božje naravi. Taj je elemenat najintimnija jezgra Crkve, njena d u š a, stoga se i Duh Sveti, po kojemu Krist razlijeva taj božanski život po Crkvi, zove dušom Crkve. Toj duši Crkve pripadaju stvarno svi oni, koji posjeduju posvetnu milost, t. j. ljubav Božju u svojim srcima, negativno izraženo: kojima duša nije opterećena formalnim smrtnim grijehom, pa makar se oni — dakako bez svoje krivnje i u dobroj nakani — nalazili izvan vidljivog okvira Crkve. Te se duše ne spasavaju unatoč tome, što se nalaze izvan Crkve, nego baš toga radi, što pripadaju Crkvi, to jest duši Crkve, koja ih čini jedno s pravom, jedinom, vidljivom Kristovom crkvom — Crkvom katoličkom. Jedan je naime Krist, i samo jedna prema tome Crkva. I te bi duše, što je do njih, do njihova najintimnijega uvjerenja, kojeg si one same često nisu izrazito svijesne, prigrlile i vanjski oblik Crkve, kad bi mogle da se proveru i riješe svih onih naslijedenih i osobno stečenih psiholoških i socijalnih naslaga, koje ih priječe, da ne prepoznaju One, koja ih je porodila i neprestano rađa na novi božanski život.

Čisto ljudsku stranu u Crkvi predočuje njeno izvanjsko, pravno ustrojstvo, njena administrativna organizacija i obredi u svome posve izvanjskom ruhu. Mnogi se baš nad tom stranom Crkve strahovito sablažnjuju. Tog izrazito čovječjega elementa — sa svim njegovim prirodnim posljedicama — ne mogu Crkvi da oprostite ni liberalni protestantizam, ni razvodnjeni modernizam, ni svi oni, koji su njihovim mirisavim no bolećljivim zadahom opojeni. Svi ti, poput onih iscijedenih i umišljenih veličina promatraju kroz namješteni monokl život »rulje« i s visoka prezirno gledaju na Crkvu, koja se u tu svjetinu, u taj ljudski val miješa, njemu se priljubljuje, da ga posveti. Oni se drže po strani, stvoriše si svoj »čisto osobni i čisto duhovni kult«, brižno pazeći da se ne bi kakogod obično blato dotaklo njihove lakovane obuće, da se ne bi znojne i žuljave ruke očesale o njihove glasilirane rukavice. Oni se samilosno smiješe, a ne osjećaju, kako su samilosno smiješni. Ne znaju, da su se i farizeji s jednakom samilosnom nadutošću smiješili nad Kristom, kad je s pučkim ribarima obilazio suhe strane Genezaretskoga jezera, jeo sirovo zrnje palestinskoga klasja; kad se blago odazivao čak i na carničke pozive; kad se s mnogo milosrđa nadvijao i nad talog ljudskoga društva izgovarajući riječi oprostjenja nad slomljenim razbojnikom i nad skrušenom bludnicom; kad se kao jedan između nas miješao u svjetinu, u običnu gomilu, da s njom zajedno odaje štovanje, javno i obredno štovanje Bogu Ocu... — U tome je

Crkva shvatila Krista, jer je razumjela smisao Utjelovljenja, koje baš zato i bi ostvareno, da sve čovječanstvo bude posvećeno: i nutarnost i vanjština, i zasebnost i zbornost; da ono, što je duhovno produhovi i posveti materijalnost, a materijalnost i osjetnost sa svoje strane unaprijede posvećenje duhovnoga; da ono, što je osobno pridigne zajednicu, a pridignuta zajednica posveti, produhovi pojedinca.

U Crkvi nalazimo treći elemenat Kristove djelatnosti: bogo-čovječji. Osim drugih oblika, u kojima se taj elemenat očituje — kao na pr. u nepogrešivosti crkvenoga učiteljstva, u neoborivoj opstojnosti Crkve — on je naročito ostvaren u sakramentalnom znaku. — Poznato je naime još iz katekizma, a pogotovu iz sakramentalne teologije, da neki sakramenti, osim običnoga umnoženja posvetne milosti i posebne milosti, što je svaki sakrament prema svojoj svrsi sa sobom donosi, obilježuju dušu neizbrisivim duhovnim znakom. To su sakramenti: krsta, potvrde i reda. Taj neizbrisivi znak i jest razlogom, zašto se ti sakramenti — jednom valjano podijeljeni — ni u kojem slučaju ne mogu da ponove.

Taj sakramentalni znak zadire u najdublju dubinu našega bića i u svu njegovu cjelinu, tako da ga on ontološki posvećuje t. j. opredjeljuje¹⁹ za Boga i za štovanje Boga (kult) te određuje za ovu ili onu službu ili ulogu — već prema prirodi dotičnoga sakramenta — u našem odnošaju prema Bogu. A budući da se sav naš odnošaj prema Bogu i sve naše bogoštovlje ostvaruje samo po Kristu i preko Krista, jedan je naime posrednik između Boga i ljudi, jedan Prvosvećenik, jedan Otkupitelj — a Krist opet nastavlja biti među nama preko svoega mističkoga Tijela Crkve: to nas sakramentalni znaci ontološki opredjeljuju za mističko Tijelo Kristovo i dodjeljuju (deputiraju) nam ulogu, koju u njemu imamo da vršimo, te ujedno — svaki na svoj način — za nju osposobljuju. Ta ontološka posveta i to ontološko opredjeljenje ostaje i onda, kad duša svojom krivnjom izgubi samu posvetnu milost. To je onaj momenat, gdje se u Crkvi kao zajednici i u pojedinim dušama sastaje božansko s čovječjim tako, da čovječje unatoč svijesnoj nevjernosti ostane označeno božanskim žigom i snabdjeveno snagom, što mu taj žig podjeljuje. I tu se pokazala veličina milosrdne ljubavi Božje prema ljudima. Uslijed toga neizbrisiva znaka, krštenik će unatoč grijehu, u koji se po nesreći zapleo, biti nesamo kadar nego imati i pravo da pristupi k izvoru, od kojeg se udaljio i zamoli oprostjenje u ispovijedi, snagu u Euharistiji, izazove snagu podijeljenoga si Duha u potvrdi i potrebne milosti u ostalim sakramentima; imat će pravo da i nadalje odaje najuzvišeniji kult po nekrvnoj žrtvi sv. Mise. No beskrajnost se te ljubavi napose očituje u sa-

¹⁹ To i jest prvotni smisao riječi *svet* = odijeljen i postavljen na stranu za Božji kult.

kramentu sv. Reda, gdje stvoriteljsko milosrđe nije htjelo dopustiti, da valjanost sakramenata — tih sedam ruku, kojima Spas svijeta liječi i posvećuje čovječanstvo — da naročito sv. Euharistija, to srce Crkve i vječna prisutnost utjelovljenoga Boga među nama, bude ovisna o mijenama ljudske slabooe i bijede. Ne, sakramenti su valjani, pa bio njihov službenik sam nevrijedan, on ih valjano podjeljuje i ostvaruje snagom sakramentalnoga znaka, kojim je zauvijek obilježen.

Jer sakramentalni znak prožimlje cijelo biće onoga, koji ga prima; stoga ga s pravom neki²⁰ poređiše s hipostatskom unijom u Krista, po kojoj je sve čovječje u Kristu preuzeto božanstvom, obilježeno božanstvom. Dakako, da se tu radi samo o sličnosti u analognom smislu, jer je po hipostatskoj uniji sve ljudsko u Kristu bilo ne samo označeno božanskim nego uistinu božansko, sve je naime proizlazilo iz jednoga principa, jedne osobe — Druge Osobe presv. Trojstva. — Sakramentalni znak mogli bismo poređiti i s posvetom crkve ili kaleža. Obrednom se naime posvetom materijalna zgrada crkve ili kalež ontološki posvećuju, dijele od ostalih profanih stvari te isključivo opredjeljuju za bogoštovlje tako, da se nedostojnim postupkom prema njima ne ogrešuje samo o pravednost ili koju drugu krepost, nego se počinja pravo svetogrđe. — Tako i nas posvećuje i opredjeljuje sakramentalni karakter, samo s tom razlikom, što stvar: — crkva, kalež i slično može u nekim slučajevima tu svoju ontološku posvetu da izgubi, dok je sakramentalni znak neizbrisiv.

I jer je cijelo čovjekovo biće po sakramentalnom karakteru na poseban način opredjeljeno za Boga, za Božju službu i upravljeno na Nj, to nevjernost onoga, koji je tim znakom obilježen, osim običnoga grijeha ima uvijek na sebi i nešto svetogrдно. Tako su stanoviti teški grijesi onoga, koji je po sakramentalnom znaku sv. reda najviše upriličen Kristu, grijesi teškoga svetogrđa. A nešto svetogrдно, ne doduše u uobičajenom moralnom, nego u dubokom dogmatskom smislu, ima uvijek na sebi i teška nevjera onoga, koji je po sakramentu potvrde primio puninu Duha, a toga Duha »rastužuje«, i nevjernost onoga, koji je biljegom sv. krsta određen za stan božanske Trojice, a smrtnim grijehom tog božanskoga gosta iz stana baca. U tom svijetlu dobivaju svu snagu i one krepke i duboke opomene Pavlove: Nemojte žalostiti Duha... Zar ne znate, da su vaši udovi hram Sv. Duha... Zar ne znate, da ste se na krstu sjedinili sa smrću Kristovom, t. j. umrli grijehu, da s Kristom uskrsnete na život...

Samo su tri sakramenta, koji osim sakramentalne milosti sa sobom donose i sakramentalni znak: bit će dakle da ta tri sakramenta imaju i posebnu ulogu u Crkvi. A budući da je Crkva

²⁰ Na pr. Graber, nav. dj. str. 14 ss.

mističko nastavljanje Kristove osobe, to će ta tri sakramenta bez sumnje imati i posebnu ulogu u mističkome Tijelu Kristovu. Odmah ćemo vidjeti koju.²¹

Promotrimo li iz bližega osobu utjelovljenoga Boga, pomagani i prosvijetljeni tradicijom stoljetne teologije, koja se brižno i s ljubavlju nadvijala nad tajnu Boga-Čovjeka, razabiremo u Kristu trostruko poslanje, trostruku ulogu: svećeničku, kraljevsku i proročku.

Krist je Svećenik, koji je krvnom žrtvom vlastitoga života na Križu zadovoljio Božjem veličanstvu za grijehe paloga čovjeka i tako postao Otkupiteljem čovječanstva, njegovim Posrednikom, koji u Božje ime izliva na čovječanstvo milost, objavljuje mu Istinu, a ispred čovjeka, prikazuje Bogu savršenu žrtvu, žrtvu Golgote i Euharistije, prinosi Mu ljudske molitve, koje se otada sve završavaju: po Kristu Gospodinu našem.

Krist je Kralj. — Kralj ne u površnom smislu izvanje konvencionalnosti, nego u smislu dubokog i veličanstvenog Pavlova viđenja, koje je u isti mah vrhunac i ključ cijele ljudske metafizike i teologije i konac težnja svega ljudskoga nastojanja: obnova svega u Kristu;²² Krist je začetnik novoga stvorenja, t. j. čovječanstva i ostaloga stvorenja, koje je u Kristu okrunjeno najvišim, za čim je moglo uopće da teži — Bogo-čovjekom. On je u stvorenje unio nove principe apsolutne Istine i apsolutne Ljubavi i tim ulio u nj sasvim nove snage, u zametku ga već učinio novim stvorenjem. Ti principi Istine i Ljubavi moraju da zalaze, da se utjelovljuju u svagdanjem zasebnom i općem životu čovječanstva, postepeno kroz vjekove, dok na koncu vremena ne dostignu svoje punine, punine oživotvorenog Kraljevstva Kristova na zemlji. To je razlogom zašto Crkva javno ispovijeda i proglašuje Kraljevstvo Kristovo, zašto ona neprestano ponavlja, da sav socijalni uređaj ima da bude proniknut kršćanstvom; jer kršćanstvo nije nikakova apstraktna nauka, nego životna i božanska snaga, koja ide za pobožanstvenjenjem cijeloga života.

Krist je Prorok. — Prorok ne samo u smislu onoga, koji proriče budućnost, nego u onom smislu, što ga je ta služba imala u Starom Zavjetu t. j. u smislu Učitelja, Svjedoka

²¹ Ne govorimo ovdje o presv. Euharistiji, jer je ona u jednu ruku uključena u sakramentu sv. reda, a u drugu zauzimlje posve izvanredno i središnje mjesto u Crkvi, budući da sa sobom donosi vječnu i osobnu prisutnost Kristovu u čovječanstvu i neprestano obnavljanje Njegove Žrtve. Ona je usto po dubokoj Tominoj misli zadnja podloga crkvene jurisdikcije: por. Supplem., qu. 17, a. 3, obj. 3: . . . *Potestas quam habet sacerdos super corpus Christi mysticum, dependet ex potestate quam habet super corpus Christi verum.* — *Vlast, što je svećenik ima nad mističnim Tijelom Kristovim, ovisna je o vlasti, što je on ima nad pravim tijelom Kristovim.*

²² Efež., 1, 9 sqq.

Istine. — Krist je došao da svjedoči za Istinu: »ego veni ut testimonium perhibeam Veritati«; došao je da pokaže put do Oca, da nam objavi Boga, koga nitko nije vidio, osim Onoga, koji je sišao iz krila Očeva.

●

Crkva, koja nastavlja Krista, nastavlja i te tri glavne njegove službe: svećeničku, kraljevsku, proročku (u navedenom smislu). Nastavlja ih na poseban način baš preko ona tri sakramenta, koji dušu obilježuju sakramentalnim znakom.

Po sakramentalnom znaku sv. reda, Crkva nastavlja svećeničku službu Kristovu, u stroгом smislu riječi, jer po tom znaku Crkva može da vječno obnavlja i prinosi Trojstvu žrtvu kat'eksohen, euharistijsku žrtvu razapetoga Jaganjca. Po tom znaku ona izvor svojega života nosi u svojoj sredini, srce, koje upravlja njenim kucajima nosi u svojim grudima.

Po sakramentalnom znaku svetoga krsta, napućuje Ona Kristovo Kraljevstvo novim članovima, snabdijeva Mističko Kristovo Tijelo novim stanicama. Krst ujedno služi kao znak toga vidljivoga kraljevstva, stoga Crkva i proteže svoju izvanju vlast na sve one, koji ga primiše.²³

Po sakramentalnom znaku sv. potvrde, djeca Crkve primaju puninu Duha, koji ih darom mudrosti dublje uvodi o poznavanje Istine, a darom jakosti za nju oduševljuje i čini sposobnima da mogu svjedočiti za Istinu, da tako preko njih Crkva uzmogne na poseban način nastavljati ulogu Krista — Svjedoka Istine, da ona svjedoči za Krista, kao što je Krist svjedočio za Oca. I jer svjedočiti znači biti aktivan, biti socijalan — svjedoči se pred nekim i za nekoga — to i sakrament sv. potvrde stoji u posve naročitoj vezi s KA. Da, po njemu KA prima svoje božansko poslanje, saznaje svoju ulogu; no iz njega ona ujedno crpe i svu puninu božanske snage, da uistinu bude katoličkom; jer u njemu prima Duha, Onoga, koji je bio glavnim izvršivačem akcije, kojom je Bog počeo obnavljati svijet.

●

Iz navedenoga već naslućujemo, iz kakovih sve božanskih dubina KA vuče svoje korijenje, prima svoje poslanje. Već naslućujemo, i s kakovim je pijetetom trebamo da shvaćamo, s kakovom vjernošću i požrtvovnošću da se stavljam o njenu službu; ne radi se tu o običnom ljudskom poslu, o običnoj tehnici organiziranja. Radi se tu o misiji, što nam je Bog i Crkva povjeriše, da pred svijetom i u svijetu nastavljamo Krista. Kakovom nas snagom za to poslanje Bog po sakramentu sv. potvrde snabdijeva, kakovu nam ulogu označuje, o tome u slijedećem članku.

Stj. Tomislav Pogljajen D. I.

²³ Por. Kanon 87.